

ALEKSANDR FAYNBERG QALBLARDA DOIMO MANGU YASHAYDI

Rashidova Ruxshonaxon Rustamjon qizi

rashidovaruhshona81@gmail.com

O'zbekiston Davlat Jahon tillari universiteti Xorijiy til va adabiyot fakulteti

Annotatsiya: Mazkur maqolada Aleksandr Faynbergning hayoti va ijodi ilmiy nuqtayi nazardan tahlil qilinadi. Uning tarjimonlik faoliyati va o'zbek adabiyotiga qo'shgan hissasi, shuningdek, madaniyatlararo muloqotdagi o'rni o'rganiladi. Adibning ijodi bugungi adabiy jarayonda qanday baholanayotgani va uning kelajak avlodlarga ta'siri haqida fikr yuritiladi. Faynbergning tarjimalari orqali o'zbek va rus adabiyotlari o'rtasidagi adabiy ko'prik qanday yaratilgani xronologik va analitik tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Aleksandr Faynberg, tarjima san'ati, o'zbek adabiyoti, madaniy meros, adabiy tahlil, millatlararo muloqot.

Kirish

O'zbek adabiyotining jahon sahnasida tanilishida tarjimonlarning o'rni beqiyosdir. Aleksandr Faynberg nafaqat mohir tarjimon, balki yozuvchi va adabiy tanqidchi sifatida ham e'tirof etiladi. U o'zbek adabiyotini rus tilida targ'ib qilish, shuningdek, jahon adabiyoti durdonalarini o'zbek kitobxonlariga yetkazish borasida beqiyos xizmat qilgan. Uning ijodi va tarjimalari bugungi kunda ham o'z dolzarbligini yo'qotmagan bo'lib, ularni o'rganish adabiyotshunoslik uchun muhim ilmiy masalalardan biridir. Ushbu maqolada Faynbergning tarjimonlik faoliyati, ijodiy yo'li va madaniyatlararo muloqotdagi o'rni tahlil qilinadi[1].

Aleksandr Faynbergning hayoti va ijodiy yo'li Aleksandr Faynberg XX asrning yirik tarjimonlaridan biri bo'lib, uning faoliyati asosan o'zbek va rus adabiyotlari o'rtasidagi aloqalarni mustahkamlashga qaratilgan edi. U Toshkentda faoliyat yuritib, ko'plab adabiy asarlarni tarjima qilgan va o'zbek yozuvchilarining asarlarini jahon adabiyoti kontekstida talqin etgan. Faynbergning tarjimonlik san'atidagi muvaffaqiyati uning lingvistik bilimlari va ijodiy yondashuvi bilan bog'liqdir[2]. U faqatgina so'zma-so'z tarjima bilan cheklanmay, balki matnning badiiy va ma'naviy mohiyatini ham yetkazishga harakat qilgan. Uning tarjimalari jonli, obrazli va original matnga sodiq qolgan holda amalga oshirilgani bilan ajralib turadi.

Aleksandr Faynberg va o'zbek adabiyoti Faynberg o'zbek adabiyotini rus va boshqa tillarda targ'ib etishda muhim rol o'ynagan[3]. U Oybek, G'afur G'ulom, Abdulla Qodiriy kabi mashhur adiblarning asarlarini rus tiliga tarjima qilgan. Bu esa o'zbek adabiyotining jahon sahnasida tanilishiga katta hissa qo'shgan. Shuningdek, u G'afur G'ulomning "Shum bola" asarini rus tiliga tarjima qilib, bu asarning keng

kitobxonlar ommasiga yetib borishiga sabab bo'lgan. U o'z tarjimalarida o'zbek xalqining madaniy va ma'naviy qadriyatlarini, mentalitetini aniq va ta'sirchan tarzda yetkazishga intilgan[3].

Tarjima san'ati va Faynbergning yondashuvi. Tarjima faqat so'zlarni boshqa tilda aks ettirish emas, balki muallifning fikrini, uslubini va asarning umumiy ruhini saqlab qolish san'atidir. Aleksandr Faynberg ushbu san'atning ustasi sifatida o'zbek adabiyoti asarlarini rus tiliga tarjima qilishda o'ziga xos uslubdan foydalangan. Uning tarjimalari quyidagi xususiyatlarga ega edi: Asliyatga sodiqlik – muallifning niyatini buzmaslik, lekin shu bilan birga tarjima qilingan tilda tabiiy ohang yaratish. Badiiy uslubni saqlash – yozuvchining tili va ifoda uslubini iloji boricha asliyatda qolgan holda yetkazish. Kontekst va milliy mentalitetni hisobga olish – o'zbek xalqining hayot tarzi, urf-odatlarini va milliy qadriyatlarini tarjimada aks ettirish.

Faynbergning tarjimalari bugungi kunda ham muhim ahamiyatga ega bo'lib, ularning ilmiy tahlili tarjima nazariyasi uchun muhim manba hisoblanadi.

Faynbergning madaniy merosi va xalqaro adabiy aloqalar

Aleksandr Faynberg nafaqat tarjimon, balki madaniyat arbobi sifatida ham o'zbek va rus adabiy muhitida katta obro' qozongan. U adabiy jarayonlarning rivojlanishida, millatlararo madaniy hamkorlikni mustahkamlashda faol ishtirok etgan[4].

Uning faoliyati tufayli ko'plab o'zbek asarlari xorijda nashr etilgan va o'zbek adabiyoti jahon miqyosida keng targ'ib qilingan. Faynbergning ijodi va tarjimalari bugungi adabiyotshunoslik tadqiqotlari uchun qimmatli ilmiy manba bo'lib xizmat qiladi. Faynberg she'rlarida uchqunli hajviya mavjud. "Ruboiy tori" dostonida u kulgu orqali o'zbek cchoyxonasining o'zgarmas oshini shunday tasvirlaganki, uni yuzda tabassumsiz o'qib bo'lmaydi. Faynbergning she'riy ijodida o'tmish bilan hozirgi kun, G'arb bilan Sharq, milliylik bilan baynalmilallik o'zaro tutashib, o'ziga xos badiiy olamni vujudga keltiradi. Faynbergning lirik qahramoni tarixiy-ijtimoiy silsilalar asrida o'zining insoniy mohiyatini to'la saqlab qolgan, o'zgaga mehr-shafqat va madad qo'lini uzatishga tayyor, ayni paytda yer kurrasida sodir bo'layotgan noxush voqea va hodisalardan iztirob chekuvchi jo'mard insondir. Faynbergning she'riy ijodida rus va Yevropa shoirlarining eng yaxshi badiiy tajribalari uyg'unlashgan. Sharq mumtoz she'riyati an'analari ham uning ijodiy uslubiga begona emas. Shoirning ijodi sermahsul va keng ko'lamlidir. Uning she'rlarida rang-baranglik, falsafiylik, teranlik, tuyg'ular tiniqligi yarqirab turadi. Shoir so'zni chuqur his etadi, bu hisga o'quvchini ham hamroh qiladi. U O'zbekistonda yashadi va ijod qildi. Bu yurtning havosi, osmoni, tuprog'I, eli, bir so'z bilan aytganda, butun borlig'i shoirga she'r qadar, qalb qadar aziz.

2008-yil shoir A.A.Faynberg Rossiya Prezidenti farmoni bilan Pushkin medali bilan taqdirlangan. Ushbu yuqori mukofotga u Rossiya Federatsiyasi bilan madaniy aloqalarni rivojlantirish hamda rus tili va rus madaniyatini saqlab qolishdagi ulkan

hissasi uchun sazovor bo'lgan. Shu bilan bir qatorda Arkadiy 2004-yilda O'zbekiston xalq shoiri hamda 1999-yilda O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan madaniyat xodimi unvonlari bilan taqdirlangan.

Aleksandr Arkadevich 2009-yil 14-oktabrda Toshkent shahrida vafot etgan. Toshkentdagi Botkin qabristonining bo'limiga dafn etilgan.

Xulosa qilib aytganda, Aleksandr Faynberg hayot yo'li va yaratgan asarlari tahsinga loyiq, adabiyotimizni dunyoga tanitishdagi beqiyos xizmatlari sababli xalqimiz qalbidan o'rin olgan. Uning asarlari ma'naviyatimizni oziqlantiradi, qalbimizga huzur baxsh etadi va o'zbek xalqi uchun buyuk meros bo'lib qoladi.

Xulosa

Aleksandr Faynberg nafaqat tarjimon va adabiyotshunos, balki millatlararo madaniy aloqalarni rivojlantirgan ijodkor sifatida tarixda qoladi. Uning tarjimalari va adabiy faoliyati tufayli o'zbek adabiyoti keng kitobxonlar ommasiga yetib borgan. Uning ijodiy merosi bugungi tarjimonlar va adabiyotshunoslar uchun o'rnak bo'lishi mumkin. U nafaqat asarlarni tarjima qilgan, balki milliy adabiyotlar o'rtasidagi bog'liqlikni mustahkamlashga, o'zbek madaniyatini xalqaro miqyosda targ'ib qilishga katta hissa qo'shgan. Bugungi kunda uning tarjimalari o'z ahamiyatini yo'qotmagan bo'lib, ular tarjimonlik san'ati va adabiyot tadqiqotchilari uchun muhim manba bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Faynberg A. "Tarjima san'ati va adabiyot". Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1985.
2. Vohidov R. "Tarjima nazariyasi va amaliyoti". Toshkent: O'zbekiston nashriyoti, 1999.
3. Ismatullaev A. "XX asr o'zbek tarjimonligi". Toshkent: Fan nashriyoti, 2005.
4. Karimov U. "O'zbek adabiyoti va jahon adabiyoti aloqalari". Toshkent: Ma'naviyat, 2010.